

Oppsummering

av strategiseminar for Styret i Forum for natur og friluftsliv, Oslo 13. september 2023

Bakgrunn

- Hensikten med workshopen var å etablere grunnlag for ny strategi 2024-2028 som skal på høring før endelig behandling
- Lokalt er det mer konflikter og oppmerksomhet enn tidligere om press på arealer – og mange i våre organisasjoner og i samfunnet er opptatt av verdien av friluftsliv og natur.
- Det er flere høringssaker enn før
 - Flere prosjekter innenfor vindkraft, mineraler og hytter har bidratt til å få arealsaker til å bli blant topp-saker inn mot lokalvalget. Det er likevel bit-for-bit nedbyggingen som samlet sett bidrar til størst arealtap.
 - Friluftslivets år i 2025 gir potensiale for synlighet og oppslutning
- I styreseminaret hadde vi dialog om
 - FNFs rolle, og posisjon - med implikasjoner for strategi
 - Nå-situasjonen – og trusler og muligheter vi står ovenfor
 - Målbilde frem mot 2028

Utgangspunkt

FNF består av tilsluttede natur- og friluftslivsorganisasjoner i hvert fylke. Det er de tilsluttede organisasjonene som utgjør forumene. Forumene i hvert fylke er stiftet som en forening som finnes for å styrke organisasjonenes eget arbeid for natur- og friluftsliv, og koordinering og samarbeid dem imellom om disse interessene. Hvert forum tar utgangspunkt i de tilsluttede organisasjonens formål og interesser når det gjelder å ivareta natur- og friluftsliv. Et sentralt spørsmål for strategien blir hvordan FNF bedre kan styrke organisasjonene selv og deres koordinering og samarbeid på FNFs arbeidsfelt.

Når vi beskriver hva FNF jobber for og skal jobbe for, viser vi til «natur- og friluftslivsinteresser». Med det mener vi naturens egenverdi og allmenhetens mulighet til å utøve friluftsliv i den, og arbeidet i FNF fokuserer her på disponering av arealer og forvaltning av naturverdier. FNF kan også arbeide med andre rammebetingelser for friluftsliv og synliggjøring av organisasjonene, men dette er et supplement til kjernevirksomheten.

FNF i fylkene søker ofte å påvirke konkrete prosesser/saker/situasjoner hvor det å bygge ned og utnytte naturressurser eller -områder vil å på bekostning av naturverdiene eller allmenhetens mulighet til å utøve friluftsliv. Det er et spørsmål for arbeidet med strategien hvorvidt og evt. hvordan FNF som helhet bør sette mål om mer effektiv påvirkning, bedret gjennomslag, evt. substansielle mål som redusert nedbygging, redusert nedbyggingstakt bedret beskyttelse av natur, arealdisponering i offentlige planer, økt restauring, kilometer renere vassdrag etc. Hvis det er virkemidler eller problemområder som er gjennomgående vil det kunne bidra til å løfte arbeidet i alle fylker ved at en del felles oppmerksomhet rettes i bestemte retninger. F.eks. kan noen felles utvalgte tema være fokus for FNFs arbeid innen kompetanseheving.

Forumene i fylkene er assistert av en ansatt koordinator i hvert fylke og av FNF nasjonalt. FNF nasjonalt har også en rolle i å gi retning på arbeidet. Men som hovedregel er det det enkelte fylkesforum som prioriterer saker og saksområder. Dette ligger uansett fast. En endelig vedtatt strategi bør være tydelig på hvilke aktører innen FNF-familien ulike mål og tiltakspunkter gjelder for.

I følge Styringsdokumentet har FNF i fylkene disse funksjonene

- sette naturverdier og friluftsliv på dagsorden i samfunnet
- ha god kontakt med myndighetene
- bygge gode nettverk mellom organisasjonene, med politikere og andre relevante aktører
- påvirke i relevante plan- og saksprosesser
- bygge kompetanse i organisasjonene

Disse ligger fast. Påvirkning av plan- og saksprosesser som gjelder arealdisponering blir sammen med intern- og ekstern nettverking framhevet som særlig sentrale. Kompetansebygging i organisasjonene er et viktig hjelpemiddel og virkeområde. Når det gjelder agendasetting i samfunnet og annen representasjon utad, er de nasjonale organisasjonene særlig opptatt av at det er de tilsluttede organisasjonene som skal synes i offentligheten.

Samfunnsmessige endringer som kan påvirke FNF

- Rullering av kommuneplaner: Etter valget skal kommunene rullere sine arealplaner. Kommunene har fått økt innflytelse på arealdisponering ifbm. vindkraftproduksjon. En rekke kommuner og aktører ønsker industriekspansjon, gruvedrift med mer, noe som ytterligere vil øke presset mot naturarealene. Det vil gi flere saker og økt etterspørsel etter det FNF'ene kan bidra med. De sterke interessene som står bak ulike nedbyggingsinitiativ og deres politiske allianser utfordrer FNFs gjennomslag i fylkene.
- Endringer i fylkesstrukturen -oppsplitting: Vi kan få mer å gjøre fordi vi må forholde oss til flere fylkeskommuner– men kan også arbeide for mer ressurser for at natur- og friluftslivsorganisasjonene skal kunne bidra med kunnskap inn i hørings- og medvirkningsprosesser.
- Etablering av natur og friluftsliv som i konflikt mot næringsinteresser og klima: FNF'ene er ikke en politisk aktør, men behandler lokale saker ut fra faglige vurderinger og påvirkningen på natur- og friluftslivsinteresser i enkeltsaker.

Det følger av punktene ovenfor at FNF i fylkene er et forum med en koordinator-ressurs som aller mest er en tilrettelegger for de tilsluttede organisasjonenes arbeid for natur og friluftslivsinteresser.

Vår rolle og posisjon som tilrettelegger

FNFs mål som tilrettelegger kan sies å være «å styrke oppfatningen om organisasjonene som naturlige og nødvendige samarbeidspartnere for politiske og administrative myndigheter regionalt og lokalt, slik at muligheten til å påvirke kommunale plan- og beslutningsprosesser styrkes.»

Denne rollen kan ha tre aspekter

Rolleaspekter	... for organisasjonene og andre	Implikasjoner
1) Koordinator og nettverk for organisasjonenes engasjement i viktige areal-, natur- og friluftlivssaker på lokalt/regionalt nivå	Matche fag og kompetanse til saker gjennom møteplasser og informasjonskanaler	• Følge opp ansatte i fylkene• Være informert om relevante endringer• Ha relevante informasjonskanaler
2) Pådriver for organisasjonenes engasjement i viktige areal-, natur- og friluftlivssaker på lokalt/regionalt nivå	Få frem kunnskap og verdien av å delta og påvirke utfall i areal-, natur- og friluftlivssaker i kommuner og fylker	• Proaktivt arbeid for å få frem ny kunnskap fra FoU-miljøer og andre• Bidra til formidling og samarbeid i saker av betydning• Bistand i utforming av uttalelser
2) Brobygger og døråpner for medlemsorganisasjonene	Skape en felles plattform og grunnlag for enighet om felles arbeid, og etablere innganger til myndigheter og fagmiljøer	• Bidra og skape verktøy for felles prosesser og innsats i arealsaker lokalt• Ha oversikt og gi informasjon om ressurser og kontakter

Vi går nå gjennom disse tre aspektene og ser til slutt på kompetanse.

1) Koordinator og nettverk - nåsituasjonen

FNF er et samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner på regionalt nivå, som gir styrke i antall, mangfold, synlighet og tematisk bredde. FNF har et nasjonalt styre med representanter fra noen av Norges største organisasjoner. Det legger føringer og rammer for arbeidet, men gir også støtte og tyngde. FNFene i de ulike fylkene har ulike ressurser i deltakende organisasjoner og ulike utfordringsbilder. Samarbeid på tvers og tiltak fra nasjonalt nivå må ta hensyn til denne variasjonen.

Vår strategiske utfordringer som vi må løse er:

- Ressurser: FNF kan miste støtte eller finansiering fra det offentlige, og det er manglende forutsigbarhet om tilskudd fra fylkeskommunene

Våre strategiske muligheter er:

- Nettverk: FNF har nettverk mellom organisasjonene, med de som arbeider i forvaltningen og folkevalgte, og et samarbeid mellom de nasjonale organisasjonene som står bak FNF. Styrket nettverk mellom disse kan gi økt tilgang på kompetanse og styrke FNFs legitimitet, gjennomslagskraft og koordinering.
- Samarbeid: Mange ønsker å styrke deltagelsen i FNFene, og det er mulig at flere organisasjoner som kan knyttes til forumet vil kunne styrke FNF sitt arbeid dersom det er organisasjoner som tilfredsstillers dagens kriterier og jobber for de samme verdier innen natur og friluftsliv

Koordinator og nettverk: Jobbe bedre sammen

	Ambisjon	Oppnåelse
Nettverket	Samarbeid og gjennomslag i flere saker Flere relevante organisasjoner blir en del av FNFene	FNFene har X saker hvor samtlige deltar og oppnår Y gjennomslag X organisasjoner som innfrir kriteriene som har Y medlemmer (eller som bidrar med ny kompetanse eller eksternt nettverk) blir en del av FN- nettverket
Samarbeid	FNF-samarbeidet er det naturlige kontaktpunktet for kommuner og fylker Utvide samarbeidet til andre utenfor FNFene i enkeltsaker	X henvendelser i de Y større sakene fra kommune-Norge Henvisninger til grunnlaget FNFene lager i høringssaker
Ressurser	Mer ressurser for flere oppgaver	Sikre og styrke X finansiering av FNF fra fylkene

Når det gjelder ressurser ser de nasjonale organisasjonene i utgangspunktet et mål om å opprettholde dagens bemanning og holde på kompetente medarbeider, noe som vil kreve en viss vekst i tilskudd fra nasjonale myndigheter. Dette med mindre det i arbeidet med Strategiplanen blir enighet om nye mål som tilsier økt bemanning.

Midler fra Fylkeskommuner handler både om nivå på tilskuddene, men også at forventningene knyttet til tilskuddene fra fylkeskommunene samsvarer med FNFs eget formål. Det ble kort diskutert om fylkeskommunale tilskudd til FNF ideelt sett burde komme fra plansiden i stedet for aktivitetssiden.

Videre ble det spurt om ikke målsettinger om resultatmål knyttet til økt gjennomslag i arealsaker, med tilhørende tiltak, burde med i målsettingene for perioden.

2) Pådriver og brobygger - nåsituasjonen

FNFs oppdrag med å gjøre organisasjonene i stand til å ivareta natur- og friluftslivsinteressene er gitt økt aktualitet nasjonalt og lokalt. Det er et svært bredt spekter av saker og temaer å forholde seg til. Det kan være krevende å dekke med begrensede ressurser, men FNF og organisasjonene har også betydelig kompetanse og oppslutning som bidrar til gjennomslag i enkeltsaker.

Våre strategiske utfordringer som vi må løse er:

- Konflikter og motstand: Konfliktnivået lokalt kan gjøre det mer krevende å gå inn i og skape deltagelse i enkeltsaker, og næringsaktører har ofte betydelige ressurser som gjør det krevende for oss å nå gjennom
- Konkurransen: FNF kan ha vansker med å nå gjennom oppmerksomhetsmuren eller blir forsøkt marginalisert.

Våre strategiske muligheter er:

- Samfunnsoppdraget: FNF har som oppdrag å ha god kontakt med regionale og lokale myndigheter, og gjøre organisasjoner med ulike utgangspunkt i stand til å påvirke i relevante plan- og saksprosesser der det er enighet mellom organisasjonene
- Engasjement: Økende engasjementet for natur og friluftsliv i befolkningen styrker relevansen og oppslutningen om FNFs standpunkt i saker. Samtidig vil det være et økende antall planer/søknader innenfor utbygging av fornybar energi, hyttebygging mm som gir det vi jobber med økt relevans. Og
- Verktøy og kanaler: Digitale verktøy og plattformer styrker muligheter for informasjon og medvirkningen i nettverket,
- Velge satsingsområder: Prioritere utvalgte temaer for utvikling av kompetanse og bruk av ressurser

Pådriver og brobygger: Samarbeid for gjennomslag

	Ambisjon	Oppnåelse
Engasjement	Etterspurt og relevant felles plattform for påvirkning i arealsaker Enkeltpersoner, lokallag etc i foreningene engasjerer seg direkte i lokale saker.	Deltakelse i felles FNF-saker fra organisasjonene Omfang av saker og aktiviteter
Verktøy og kanaler	Trefferikke og relevante kanaler for organisasjonene	Bruk av verktøy og kanaler
Løfte enkelttema	Velge og prioritere satsingsområder for felles innsats	Utvikling av kompetanse og bruk av ressurser på utvalgte satsinger
Relevant synlighet	Faglig relevant med solid kunnskap	Oppfatninger blant de vi skal nå

3) Kompetanse - nåsituasjonen

FNF har kompetente og dedikerte ansatte, og organisasjonene som utgjør FNF har betydelig kompetanse som kan kobles sammen i enkeltsaker og for å videreutvikle fellesskapet. Saksfeltene for FNFene gir likevel utfordringer fordi de er så brede at det er svært vanskelig å ha fullstendig dekkende kompetanse.

Våre strategiske utfordringer som vi må løse er:

- Ressurser: Gap mellom ressurser på den ene siden og ønske om ansatte og kompetanse og mengden saker på den andre.
- Relevant synlighet: Manglende synlighet om vår kompetanse kan gjøre fylkeskommunene usikre på om FNFene skal gis ressurser

Våre strategiske muligheter er:

- Oppdraget: FNF har som oppdrag å ta i bruk og bygge kompetanse i organisasjonene
- Eksterne ressurser: FNFene har innsikt i og kan koble på FoU og kompetansemiljøer til det som skal gjøres lokalt
- Samarbeid: Utfyllende kompetanse i fylkene gjør at vi kan spille på hverandre – på tvers av fylkene og bruke kompetanse i organisasjonene som utgjør vårt felleskap. Det er også mulig for oss å skape tettere dialog i hele vår kunnskapskjede, og skape grunnlag for kompetanseoverføring mellom nasjonalt og regionalt nivå

Kompetanse: Kunnskapsnav for natur og friluftsliv

	Ambisjon	Oppnåelse
Oppdraget	Utvikle kompetanse i hele nettverket	Kompetansekartlegging som viser status og behov
Eksterne	Attraktiv felles plattform for eksperter og fagfolk	Bruk av felles møteplasser
Samarbeid	Bruke hele kunnskapskjeden og få frem spisset kompetanse	Samarbeid om høringer og innspill
Verdi	Vise faglig relevans og potensiale for fylkene og kommunene	Bruk av våre innspill og gjennomslag i enkeltsaker

*Nedtegnet av Erik Strøm fra Boldt, som ledet Workshopen.
Deretter har daglig leder Ole Lilleås redigert dokumentet noe før utsendelse.*